

Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини щодо справедливої сатисфакції у справі "Бочан проти України (№ 2)"

(Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 18.03.2015 № 01-06/360/15)

В.о. Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини звернувся до Вищого господарського суду України з листом від 23.02.2015 № 12.0.1-20/1204/1 (далі – Лист, додається) щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) щодо справедливої сатисфакції у справі "Бочан проти України (№ 2)", стислий виклад якого додається.

Цим рішенням Європейського суду визнано, що оскаржуване провадження не відповідало вимозі пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, щодо "справедливого суду" та зобов'язано Україну сплатити заявниці суму відшкодування моральної шкоди, а також будь-який податок, що може нараховуватись на цю суму.

Згідно зі статтею 17 Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" суди повинні застосовувати практику Європейського суду як джерело права.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстави для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України.

Зі змістом зазначеного у Листі рішення та правовими позиціями Європейського суду щодо справедливої сатисфакції можна ознайомитися на сайті Міністерства юстиції України в рубриці "Захист інтересів держави в Європейському суді", в інформаційно-пошукових системах "Ліга" та "Законодавство", збірнику нормативно-правових актів "Офіційний вісник України".

Додаток: за текстом на 4 арк.

Голова Вищого
господарського суду України

Б. Львов

УКРАЇНА

УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine

Україна, 01001, м. Київ, вул. Городецького, 13

№ 12.0.1-20/1204/1

23.02.2015

Верховний Суд України
вул. П.Орлика, 4, м. Київ, 01043

Вищий спеціалізований суд України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
вул. П.Орлика, 4-А, м. Київ, 01043

Вищий адміністративний суд України
вул. Московська, 8, корпус 5, м. Київ, 01029

✓ Вищий господарський суд України
вул. О.Копиленка, 6, м. Київ, 01016

*Щодо виконання рішення Європейського суду
з прав людини у справі «Бочан проти України (№ 2)»*

5 лютого 2015 року Великою палатою Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) було ухвалено остаточне рішення у справі «Бочан проти України (№ 2)».

Заявниця звернулась до Європейського суду і скаржилась за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на несправедливий спосіб, у який Верховний Суд України (далі – ВСУ) розглянув її скаргу у зв'язку з винятковими обставинами, оскільки останній не взяв до уваги висновки Європейського суду, наведені у рішенні «Бочан проти України» від 03.05.2007 (заява № 7577/02).

Розглянувши скаргу заявниці Європейський суд зазначив, що ВСУ у своїй ухвалі від 14.03.2008 грубо викривив висновки рішення Європейського суду від 03.05.2007. Проаналізувавши характер та наслідки недоліків ухвали ВСУ від 14.03.2008 для прав заявниці, Європейський суд зробив висновок, що оскаржуване провадження не відповідало вимозі пункту 1 статті 6 Конвенції щодо «справедливого суду» і що було порушення цього положення.

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити заявниці 10 000 (десять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватись.

Факти справи та суть порушень викладено у стислому викладі рішення, що додається.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та п. 1 ст. 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстави для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаних рішень. Відповідні положення закріплені у Правилах Комітету міністрів Ради Європи щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів загального та індивідуального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

Зважаючи на все викладене, з метою вдосконалення судової практики щодо забезпечення належного розгляду скарг про перегляд судових рішень у зв'язку з встановленням міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом прошу довести до відома суддів висновки Європейського суду у цій справі.

Крім того, повідомляю, що найближчим часом офіційний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед Комітетом Міністрів прошу повідомити про результати розгляду цього листа до 30 березня 2015 року.

Додаток: стислий виклад рішення у справі «Бочан проти України (№ 2)».

Є.С. Дзігора

В.о. Урядового уповноваженого

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БОЧАН ПРОТИ УКРАЇНИ (№ 2)»
(CASE OF BOCHAN v. UKRAINE(no. 2))
(Заява № 22251/08)

Стислий виклад рішення від 5 лютого 2015 року

Починаючи з 1997 року, заявниця безуспішно претендує на частину будинку, яким на час події володів пан М., а також на землю, на якій будинок побудовано.

Справа заявниці неодноразово розглядалась національними судами. Заявниці було відмовлено у задоволенні позову. Ухвалою Верховного Суду України (далі – ВСУ) від 22.08.2002 рішення судів нижчих інстанцій було залишено без змін.

У 2001 році заявниця подала заяву до Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд), у якій скаржилась за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на результат та несправедливість судового провадження у її справі, а також на те, що тривалість цивільного провадження не відповідала вимозі «розумного строку». Крім того, заявниця подала інші скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на незаконне позбавлення її майна в результаті судового провадження, а також за статтею 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на те, що їй було піддано дискримінації у користуванні її правами власності.

03.05.2007 Європейський суд виніс рішення у справі «Бочан проти України» (заява № 7577/02), у якому постановив, що з огляду на обставини справи, за яких ВСУ змінив територіальну підсудність, і відсутність достатнього обґрунтування у рішеннях національних судів право заявниці на справедливий розгляд справи незалежним і безстороннім судом у значенні пункту 1 статті 6 Конвенції було порушено.

Скарга заявниці на те, що тривалість першого цивільного провадження не відповідала вимозі «розумного строку» була визнана явно необґрунтованою, оскільки тривалість у три роки і три місяці, на думку Європейського суду, не становить порушення вимоги «розумного строку» за пунктом 1 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявниці за статтею 1 Першого протоколу Європейський суд встановив, що вона прямо пов'язана зі скаргами, розглянутими відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції. Європейський суд дійшов висновку, що ця скарга є прийнятною, але не порушує жодного питання, яке б відрізнялось від уже встановлених, тому немає необхідності розглядати цю скаргу.

Щодо скарг заявниці за статтею 14 у поєднанні зі статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що вони мають бути відхилені як явно необґрунтовані, оскільки заявниця не надала достатніх доказів на підтвердження цих скарг.

Заявниці було присуджено 2000 євро компенсації моральної шкоди. Європейський суд також зазначив, що заявниця мала право відповідно до українського законодавства на повторний розгляд справи національним судом у світлі встановленого Європейським судом порушення.

У червні 2007 року заявниця, посилаючись на рішення Європейського суду від 03.05.2007, подала до ВСУ скаргу про перегляд рішень у її справі у зв'язку з винятковими обставинами, у якій просила скасувати рішення національних судів у її справі і прийняти нове рішення, яким задовольнити її вимоги у повному обсязі.

14.03.2008 колегія у цивільних справах ВСУ, розглянувши скаргу заявниці, відмовила у її задоволенні. У своїй ухвалі ВСУ зазначив, що Європейський суд встановив, що рішення національних судів у справі заявниці були законними та обґрунтованими і що їй було присуджено відшкодування у зв'язку з порушенням гарантії щодо «розумного строку».

У квітні 2008 заявниця знову подала до ВСУ скаргу про перегляд рішень національних судів у її справі у зв'язку з винятковими обставинами. У скарзі заявниця доводила, що ухвала від 14.03.2008 ґрунтувалась на неправильному «тлумаченні» рішення Європейського суду від 3.05.2007 та просила ВСУ повторно розглянути справу по суті з урахуванням висновків Європейського суду за пунктом 1 статті 6 Конвенції. ВСУ відхилив цю скаргу, зазначивши, що вона не містила доводів, які б могли слугувати підставами для перегляду її справи у зв'язку з винятковими обставинами.

Заявниця знову звернулась до Європейського суду. Вона скаржилась за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на несправедливий спосіб, у який ВСУ розглянув її скаргу у зв'язку з винятковими обставинами, оскільки останній не взяв до уваги висновки Європейського суду, наведені у рішенні від 03.05.2007.

Щодо скарги заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд зазначив, що ВСУ у своїй ухвалі від 14.03.2008 грубо викривив висновки рішення Європейського суду від 03.05.2007. Розглянувши характер та наслідки недоліків ухвали ВСУ від 14.03.2008 для прав заявниці, Європейський суд зробив висновок, що оскаржуване провадження не відповідало вимозі пункту 1 статті 6 Конвенції щодо «справедливого суду» і що було порушення цього положення.

Скаргу заявниці за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд визнав прийнятною, проте оскільки вона була тісно пов'язана зі скаргою, що розглядалась за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд вирішив, що немає необхідності розглядати питання, чи було у цій справі порушення статті 1 Першого протоколу.

ЗА ЦИХ ОБСТАВИН СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятними скаргу заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції на несправедливість провадження, що закінчилося ухвалою Верховного Суду від 14 березня 2008 року, та її скаргу за статтею 1 Першого протоколу на те, що її було незаконно позбавлено її майна у зв'язку з цим провадженням, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати скаргу за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці 10 000 (десять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму податків, що можуть нараховуватися; ця сума має бути конвертована у валюту держави-відповідача за курсом станом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції».